

Vlaamse
overheid

Bodem in het offensief

**Petra Deproost, Departement Omgeving
Ellen Luyten en Nele Bal, OVAM**

**Thematische tafel 'Grondzaken'
24 september 2018**

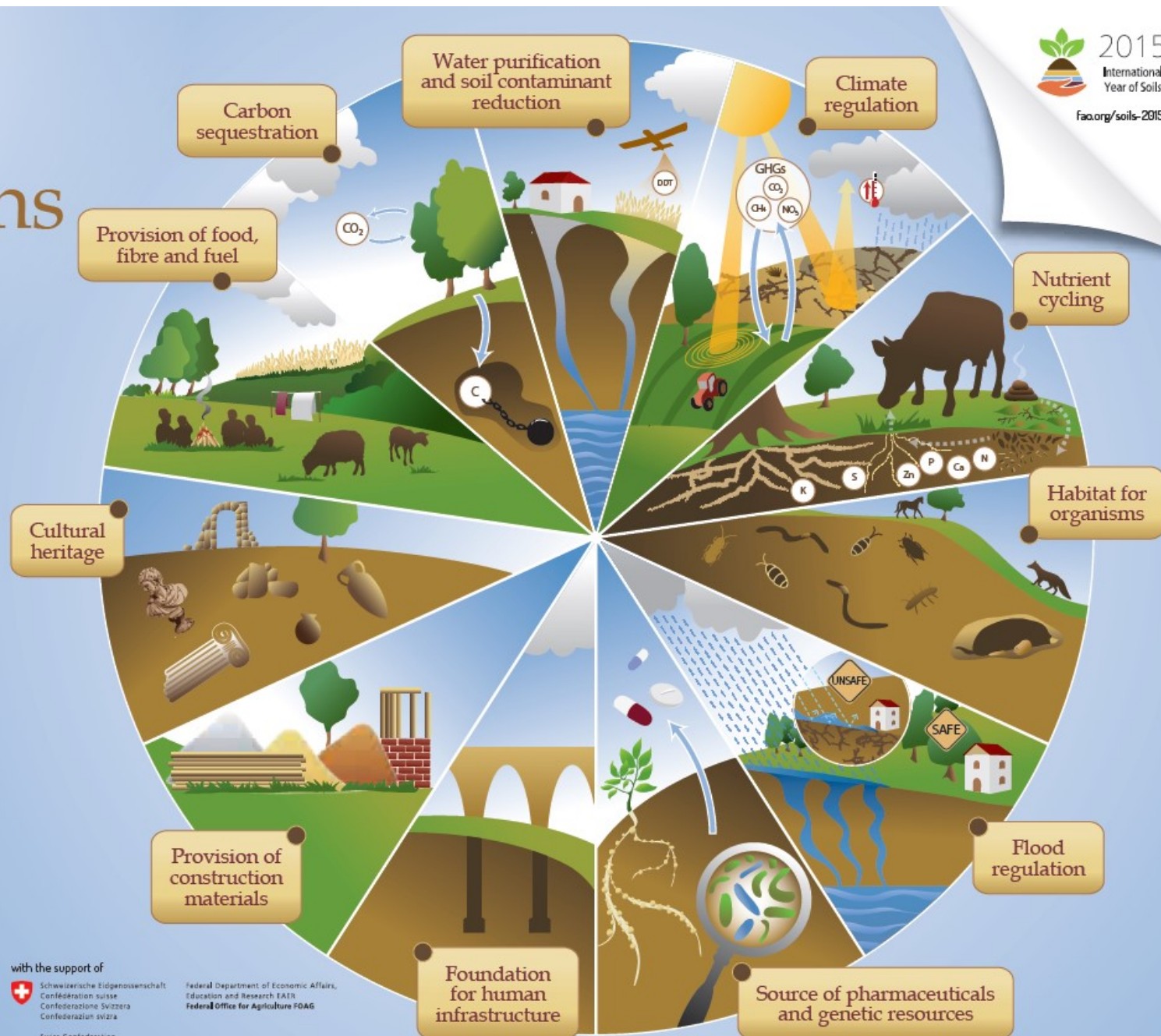
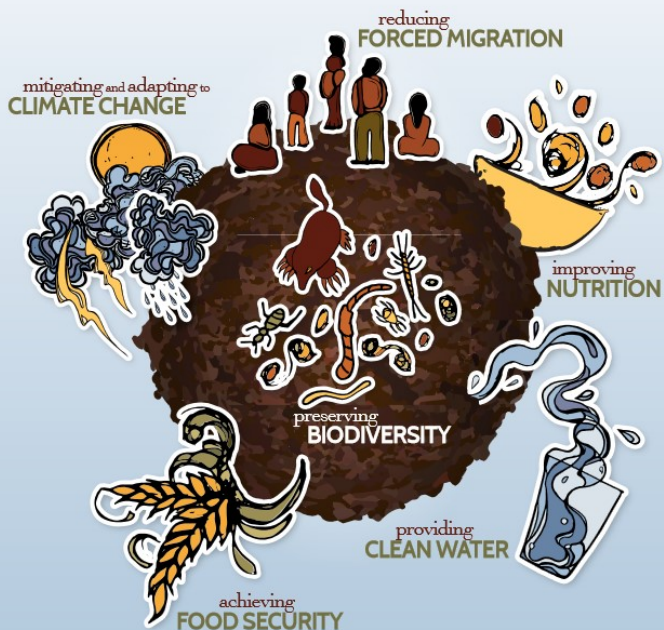
Bodem is onzichtbaar, maar cruciaal!

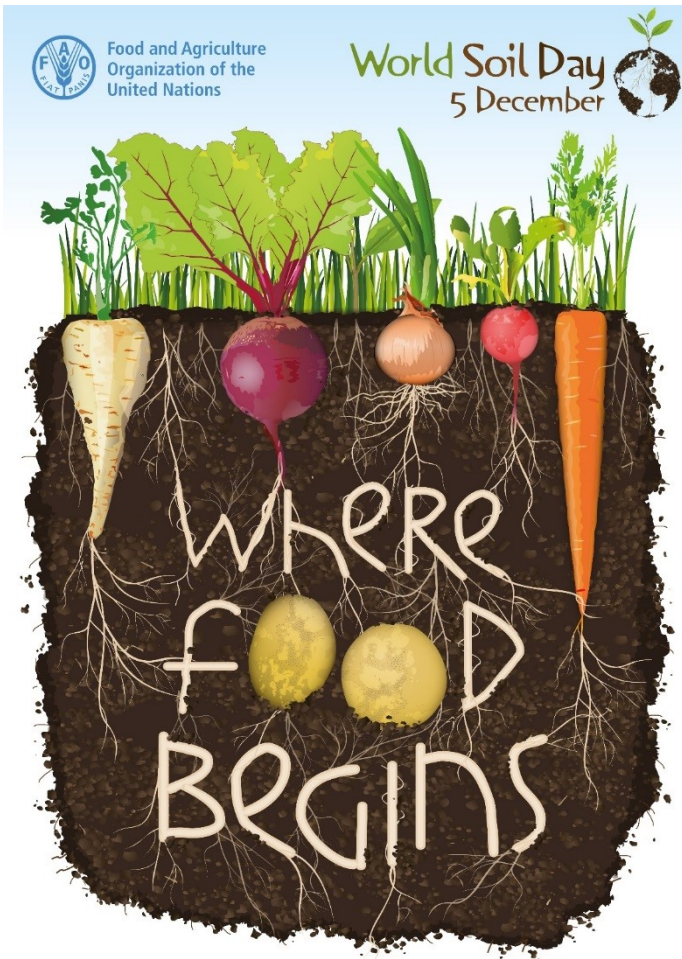

Soil functions

Caring for the planet starts from the ground

Healthy soils are key to:

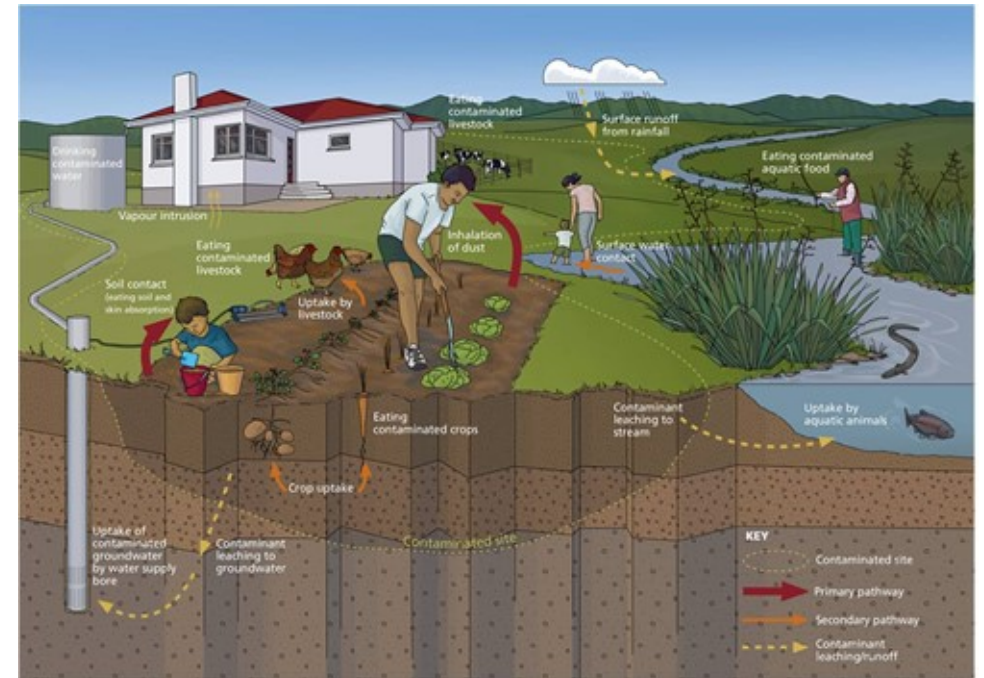

‘From the soil we have come, to the soil we shall go and from the soil we want to live,’
(Marcelin Albert, 1907)

BODEM EN GEZONDHEID

- ▶ Voldoende en gezonde voeding
- ▶ Voldoende en gezond drinkwater
- ▶ Gezonde leefomgeving

2015
International
Year of Soils

SOILS HELP TO COMBAT AND ADAPT TO CLIMATE CHANGE

CO₂

Healthy soils provide the largest store of terrestrial carbon.

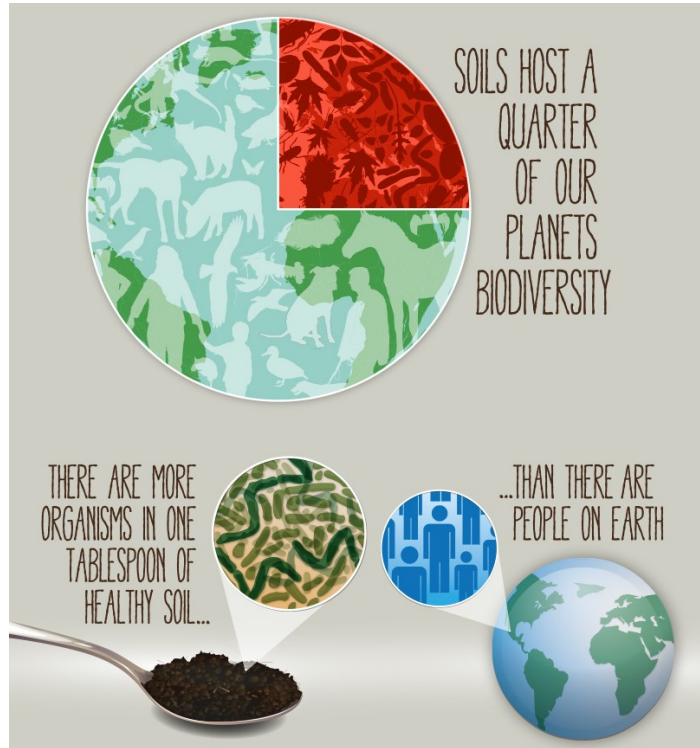
- ▶ **Koolstofsequestratie**
- ▶ **Hot spots, bvb. veenbodems**
- ▶ **Veerkracht van de bodem (droogte, intensieve neerslag,...)**

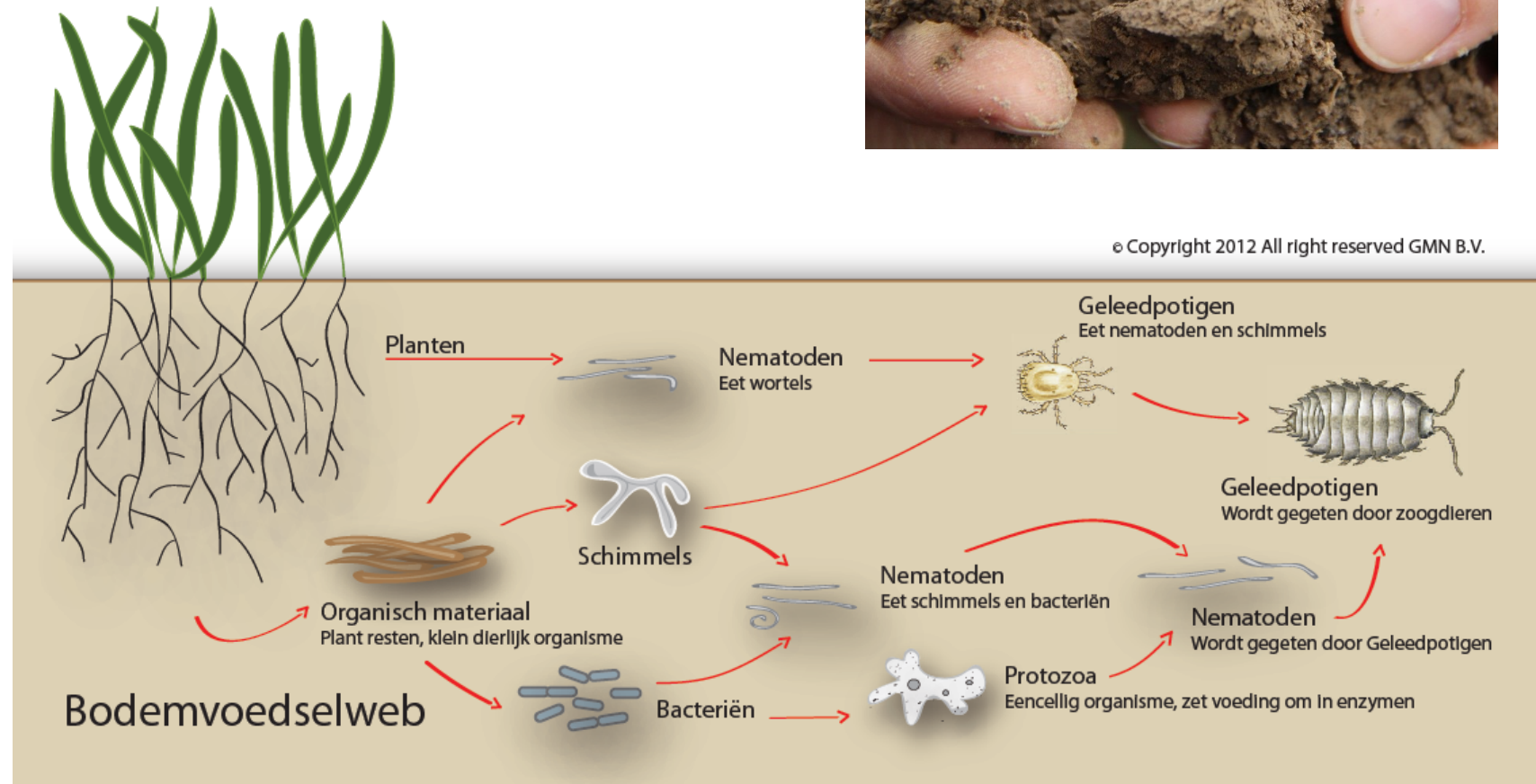
Vlaamse
overheid

Belang van bodembiodiversiteit

- ▶ Nutriëntenhuishouding
- ▶ Bodemstructuur
- ▶ Wering van ziekten en plagen
- ▶ Medicijnen

© Copyright 2012 All right reserved GMN B.V.

Bodembedreigingen

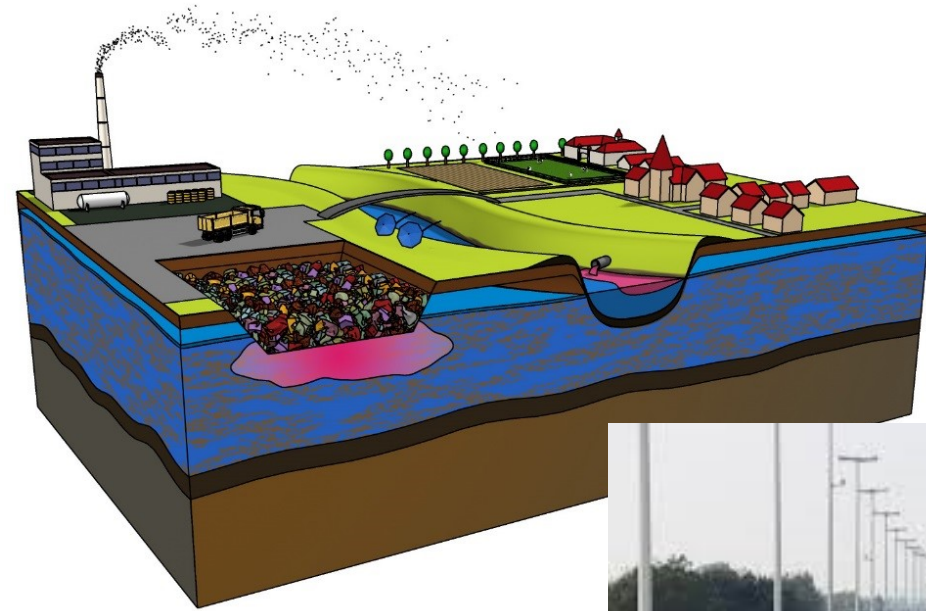
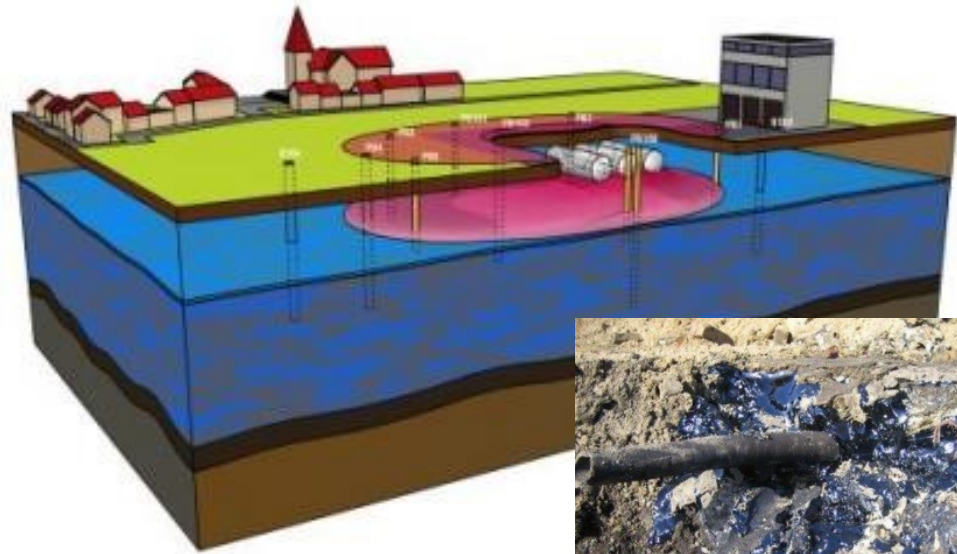

- ▶ **Erosie**
- ▶ **Daling organische koolstof**
- ▶ **Bodemverdichting**
- ▶ **Pesticiden**
- ▶ **Bemesting**

Vlaamse
overheid

Bodembedreigingen

- ▶ Lokale verontreiniging
- ▶ Diffuse verontreiniging
- ▶ Nieuwe stoffen

Vlaamse
overheid

Bouwwerken en grondverzet

Reliëfwijzigingen & heraanleg ontginningsites

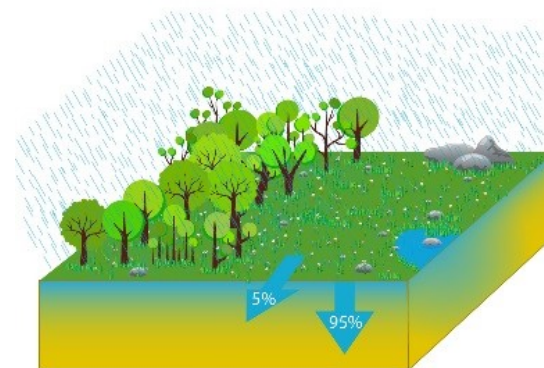
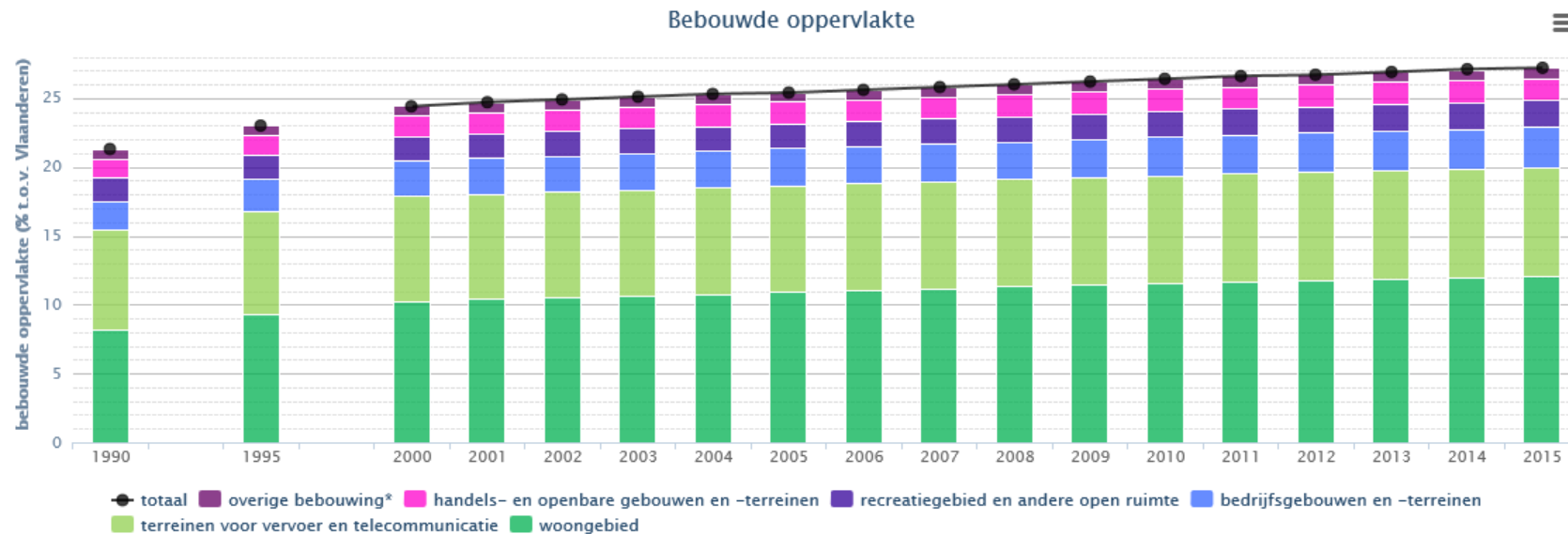
- ▶ Impact van bouwwerken op de bodem?
- ▶ Welke nieuwe bodem wordt gecreëerd na grondverzet?

Grondverschuivingen

Bodemaafdekking (verharding)

Before

After

Ik ben verstikt!

Ondergronds ruimtegebruik

Vlaamse
overheid

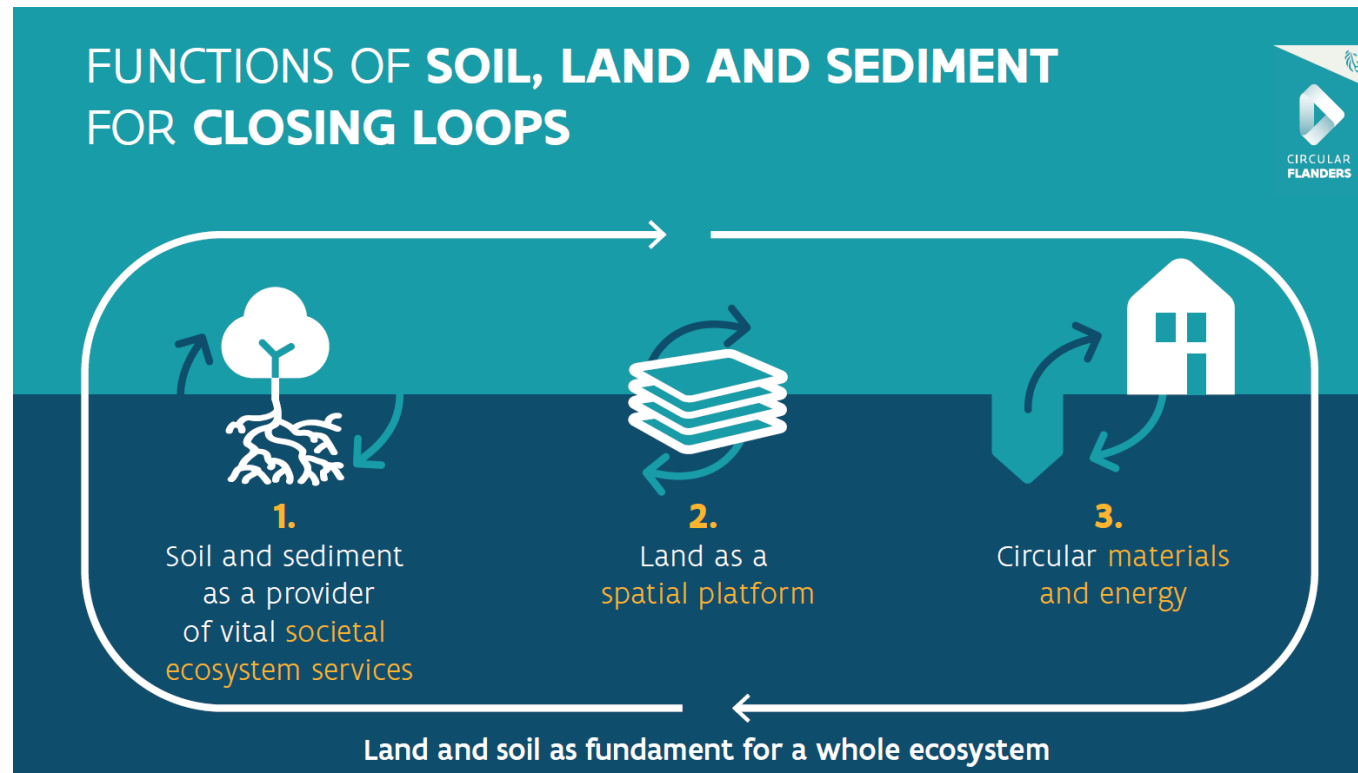
► Impact op de bodemfuncties?

A nation that destroys its soils, destroys itself.
- President Franklin D. Roosevelt, Feb. 26, 1937.

Uitdaging

- ▶ Spanningsveld mondiale economische groei – toename wereld bevolking – grondstoffen gebruik en schaarste – klimaatverandering – transitie (energie – klimaat – circulaire economie)
- ▶ ‘Duurzame ontwikkeling’ voldoende? Waar het op vastloopt zijn vaak vaststaande bestaande ‘systemen’ en gevestigde economische belangen – consistent overheidsbeleid over langere periode

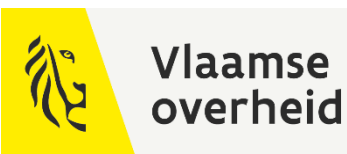

Vlaamse
overheid

op zoek naar praktijken met waarde-creatie voor iedereen

Koester de bodem!

Vlaamse
overheid

- ▶ Landbouwers en loonwerkers
- ▶ Bos- en natuurbeheerders
- ▶ Particuliere tuiniers
- ▶ Beheerders van parken en openbaar groen
- ▶ Bedrijven

Bodemzorg – een definitie - een gedachtegoed een pad

- ▶ The responsible use and conservation of natural resources taking full and balanced account of the interests of society, future generations and other species, as well as of private needs, and accepts significant accountability to society.
 - Bescherming én verantwoorde benutting van natuurlijke hulpbronnen
 - Evenwicht tussen noden van de maatschappij – toekomstige generaties (lange termijn) – ecosysteem én individuele behoeftes
 - Verantwoordelijkheid naar maatschappij
- ▶ Resultaat (ambities, wat we willen teweegbrengen), maar vooral proces: inzicht – draagvlak – handvatten voor beleid en praktijk – samenwerking
- ▶ *Care is not one way: the cared for coforms the carer too !* (uit: Matters of Care – Maria Puig de la Bellacasa)

Waarom is bodemzorg belangrijk?

- ▶ **Privaat of publiek eigendom: rechten/lusten/opbrengsten voor de eigenaar**

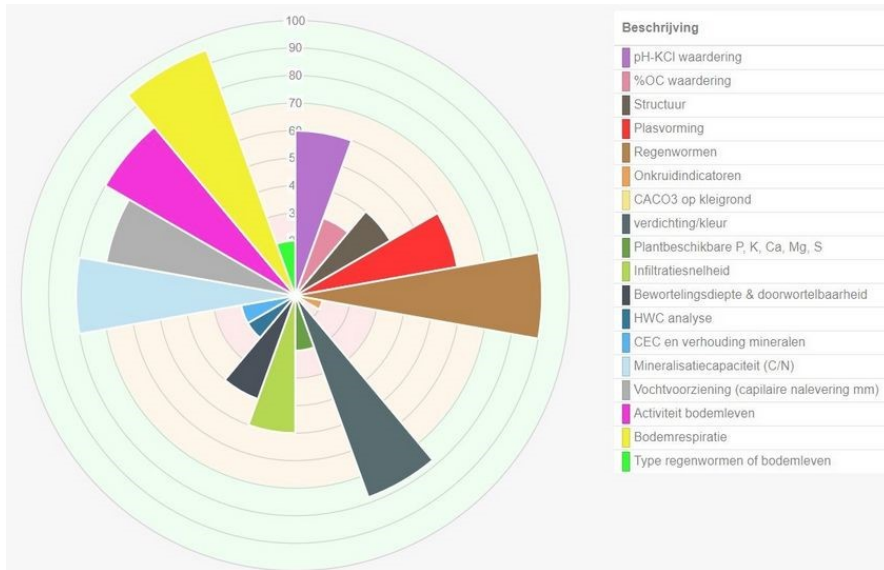

- ▶ **Bodem en land als “common” met diensten voor de maatschappij en omgeving, en dus bijhorende plichten**

Voorbeelden van bodemzorg – landbouw en loonwerker

► Leve(n)de bodem – BodemID – Interreg

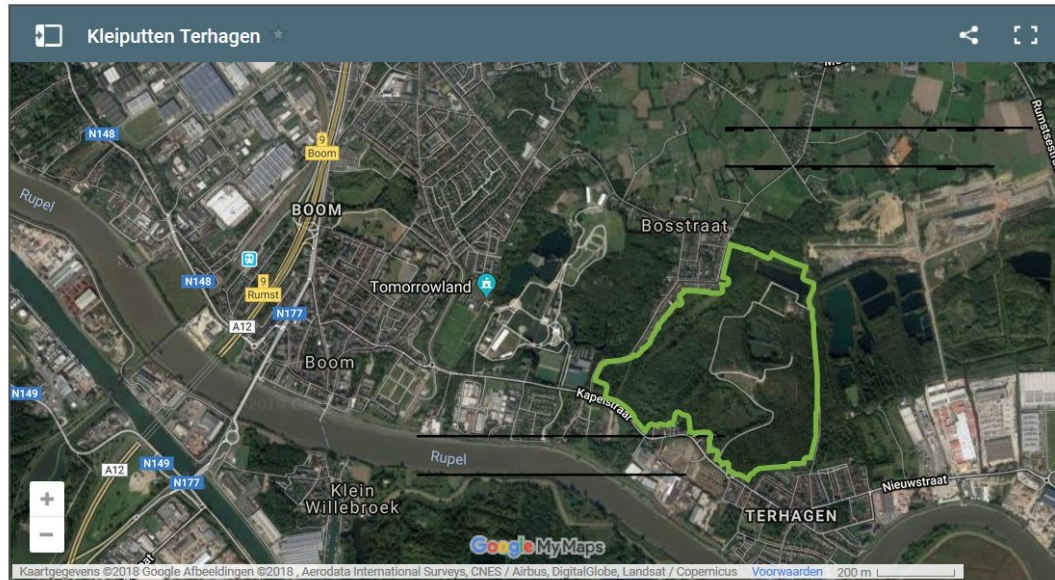

initiatief

Voorbeelden van bodemzorg – bos en natuur beheerders

► <https://www.kleiputtenterhagen.be/> – participatietraject

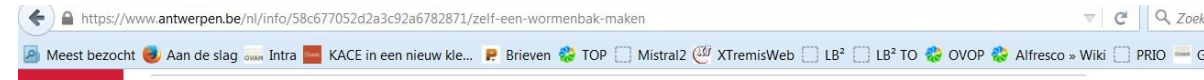
Initiatief: Provincie Antwerpen

Vlaamse
overheid

Voorbeelden van bodemzorg - tuinder

- ▶ <https://www.antwerpen.be/nl/info/58c677052d2a3c92a6782871/zelf-een-wormenbak-maken>

handleiding_wormenbak [.pdf] [159.1 kB]
Maak zelf uw wormenbak met deze handleiding

Verwante info:

Plantwerpen: tips van groenadviseurs

Op zoek naar groene inspiratie? Ontdek plantwerpen.be.

Composteren

Composteren is een gemakkelijke en ecologische manier om van uw tuin- en ...

Composteren in een kringlooptuin

Voorbeelden van bodemzorg – Tuinder

- ▶ <https://www.ovam.be/moestuingrond-in-mechelen-getest-tegen-verminderd-tarief>

initiatief: gewestelijke overheden

- ▶ <http://www.gezonduiteigengrond.be/home>

De moestuin maakt een comeback in Vlaanderen. Mensen willen gezonde voeding uit eigen streek en gaan zelf aan de slag. Ontdek hier hoe een gezonde moestuin of kippenren eruitziet!

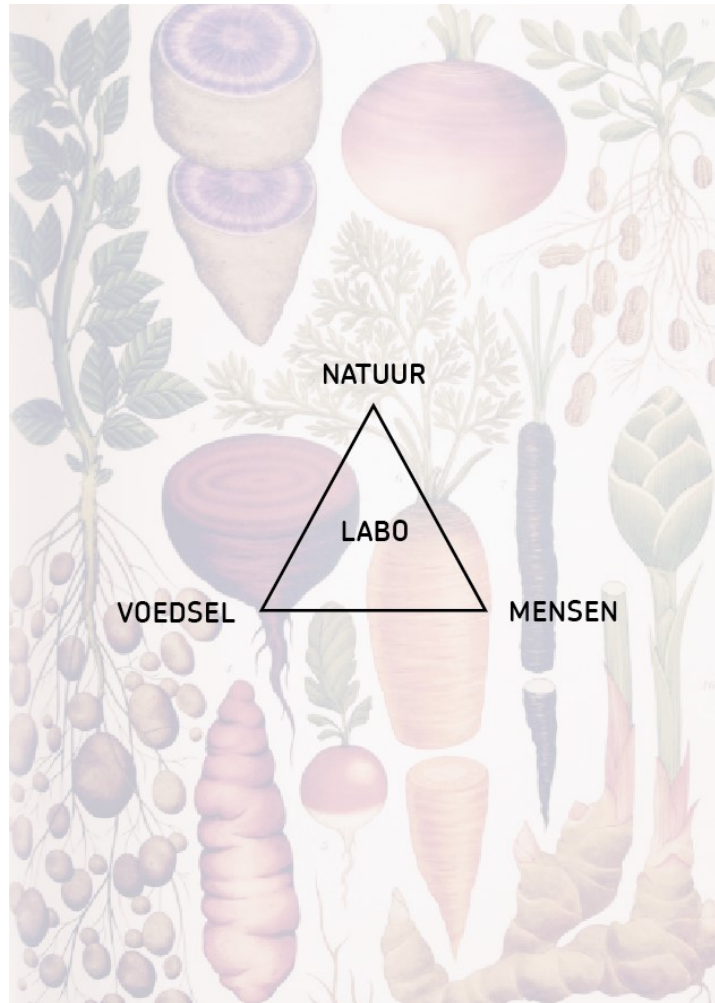

Vlaamse
overheid

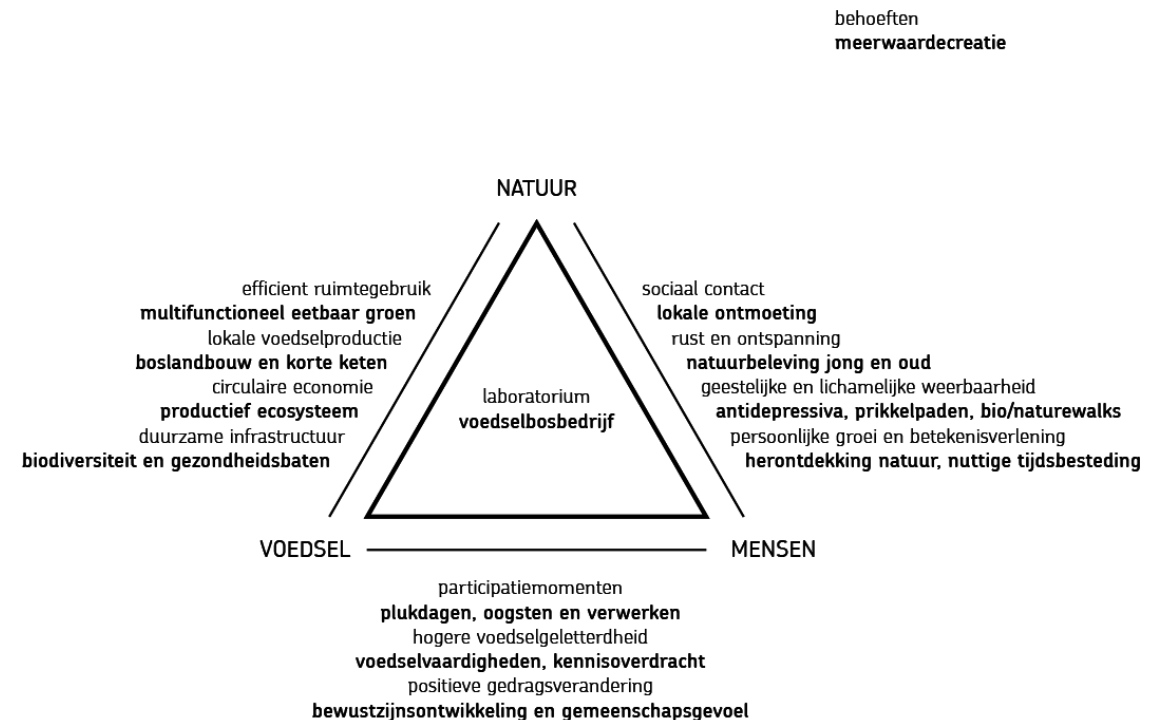
Voorbeelden van bodemzorg – beheerders van parken en natuur groen

► <https://ookmijn.stad.gent/burgerbudget/comment/1656>

initiatief: Stad Gent

WAARDEN van VOEDSELBOSBEDRIJF

Voorbeelden van bodemzorg – Bedrijven

► <https://deceuveel.nl/nl/>

initiatief: prijsvraag Amsterdam

DE CEUVEL

HOME

OVER ▾

AGENDA

CAFÉ ▾

DE BOTEN

ZAALVERHUUR

EDUCATIE

RONDLEIDINGEN

Vlaamse
overheid

Voorbeelden van bodemzorg – stedelijke omgeving

- ▶ <https://burgemeestersconvenant.login.kanooh.be/fabiolalaan-oostkamp-co-creatie-van-een-duurzaam-ruimtelijk-ontwerp>

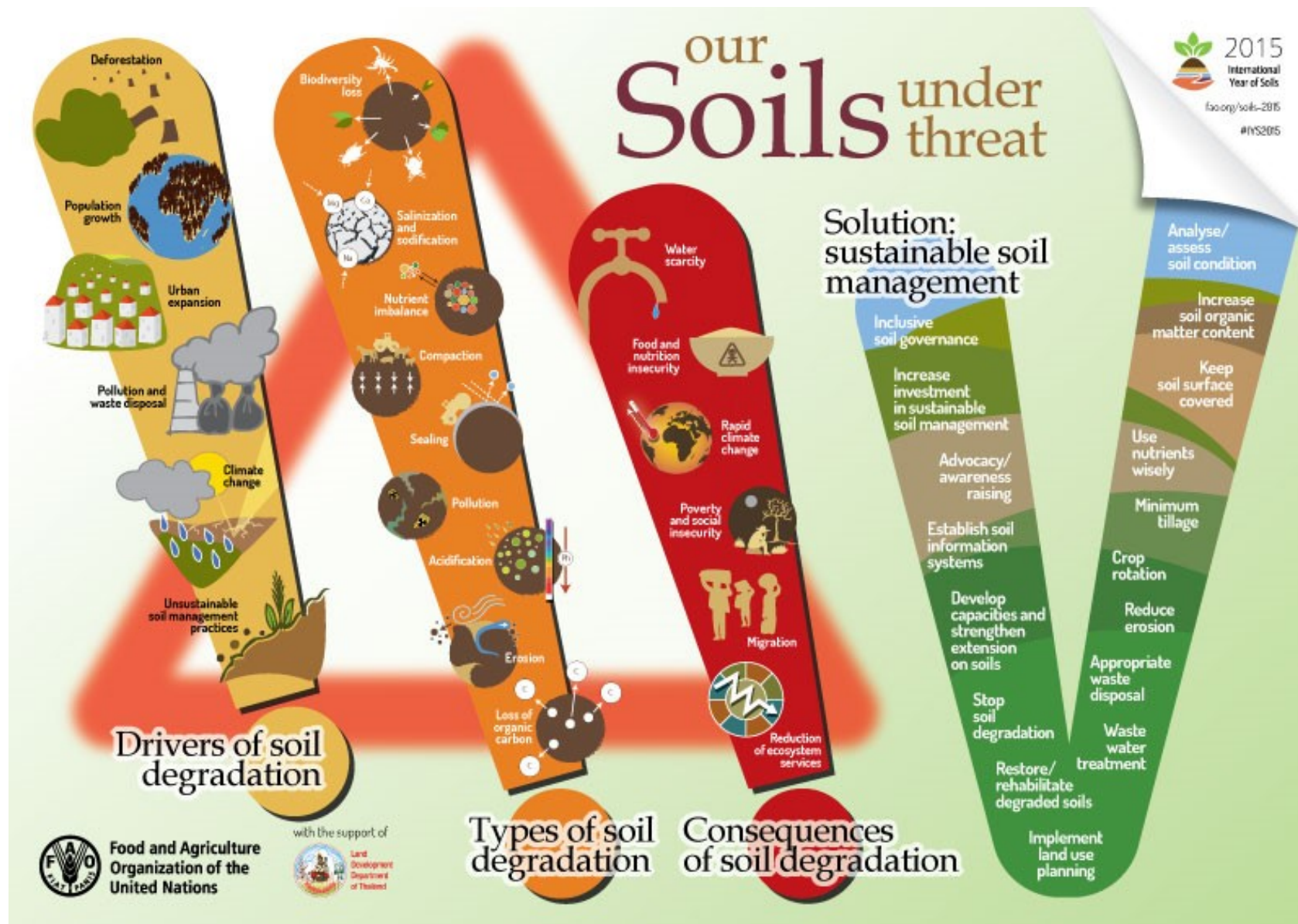
initiatief: Oostkamp, grondeigenaars en ontwikkelaar

Vlaamse
overheid

Naar een
duurzaam
bodem-
beheer...

Hoe gaan
we samen
over tot
actie?

Doelstelling van de dag: Hoe brengen we Bodem in het offensief ?

**When the animals come to us,
asking for our help,
will we know what they are saying?
When the plants speak to us
in their delicate, beautiful language,
will we be able to answer them?
When the planet herself
sings to us in our dreams,
will we be able to wake ourselves,
and act?**

**Gary Lawless
Nov. 1 1986 Earth First!**

**Vlaamse
overheid**

Vlaamse
overheid

**Vandaag leggen we
de kiem voor het
bodembeheer van
morgen...**

Veel inspiratie!

